

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อสังเคราะห์งานวิจัยของสาขาวิชาการสอนภาษาไทย คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ตั้งแต่ปีการศึกษา 2536-2543 จำนวน 83 เรื่อง เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลคือแบบบันทึกสรุปรายละเอียดงานวิจัยที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น โดยกำหนดประเด็นการสังเคราะห์ 4 ประเด็น คือ

1. ข้อมูลพื้นฐานของงานวิจัย
2. วิธีดำเนินการวิจัย
3. เนื้อหาของงานวิจัย
4. ผลการวิจัย

การสังเคราะห์งานวิจัยใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) สังเคราะห์งานวิจัยเชิงปริมาณในประเด็นที่ 1 และประเด็นที่ 2 โดยการจำแนกข้อมูล แจกแจงความถี่ และคำนวณค่าสถิติร้อยละ ส่วนการสังเคราะห์งานวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยจำแนกเนื้อหาและข้อค้นพบของงานวิจัยในประเด็นที่ 3 และประเด็นที่ 4 โดยเรียบเรียงสาระสำคัญของข้อค้นพบสรุปเป็นหมวดหมู่เดียวกัน

สรุปผลการวิจัย

ผลการสังเคราะห์งานวิจัยสรุปได้ 2 ตอน ดังนี้

1. สรุปผลการสังเคราะห์เชิงปริมาณ
2. สรุปผลการสังเคราะห์เชิงคุณภาพ

1. สรุปผลการสังเคราะห์เชิงปริมาณ

ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

งานวิจัยของสาขาวิชาการสอนภาษาไทย คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ตั้งแต่ปีการศึกษา 2536-2543 มีจำนวน 83 เรื่อง ในปีการศึกษา 2540 พบว่ามีงานวิจัยมากที่สุดจำนวน 23 เรื่อง (ร้อยละ 27.71) ลักษณะของงานวิจัยส่วนใหญ่เป็นวิทยานิพนธ์จำนวน 57 เรื่อง (ร้อยละ 68.67) และเป็นการค้นคว้าแบบอิสระจำนวน 26 เรื่อง (ร้อยละ 31.32) โดยที่เป็นงานวิจัยเชิงทดลองมากที่สุดจำนวน 51 เรื่อง (ร้อยละ 61.44) ส่วนใหญ่มีวัตถุประสงค์ 2 วัตถุประสงค์จำนวน 44 เรื่อง (ร้อยละ 53.01) โดยเป็นวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาจำนวน 70 วัตถุประสงค์ (ร้อยละ 46.97) และเป็นงานวิจัยที่มีการตั้งสมมติฐานจำนวน 49 เรื่อง (ร้อยละ 59.03)

ซึ่งส่วนใหญ่มีสมมติฐานเพียงข้อเดียวจำนวน 24 เรื่อง (ร้อยละ 28.91) เป็นสมมติฐานแบบมีทิศทางจำนวน 46 ข้อ (ร้อยละ 59.74) กลุ่มที่ศึกษาส่วนใหญ่คือกลุ่มมัธยมศึกษาตอนต้นจำนวน 34 เรื่อง (ร้อยละ 40.96) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยส่วนใหญ่ใช้เครื่องมือ 2 ชนิดจำนวน 25 เรื่อง (ร้อยละ 30.12) ซึ่งเป็นเครื่องมือที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นจำนวน 200 เครื่องมือ (ร้อยละ 97.56) ส่วนมากคือแบบทดสอบจำนวน 46 ชุด (ร้อยละ 31.21) เครื่องมือส่วนใหญ่ผ่านการตรวจสอบคุณภาพโดยวิธีการหาความเที่ยงตรงจากผู้เชี่ยวชาญและเทียบตามมาตรฐานคิดเป็นร้อยละ 97.48 วิธีการได้กลุ่มตัวอย่างใช้วิธีเจาะจงมากที่สุดจำนวน 42 เรื่อง (ร้อยละ 50.60) สถิติที่ใช้ในงานวิจัยส่วนใหญ่เป็นสถิติภาคบรรยายจำนวน 172 วิธี (ร้อยละ 71.36) และสถิติภาคอ้างอิงจำนวน 69 วิธี (ร้อยละ 28.63) วิธีการนำเสนอข้อมูลส่วนใหญ่เป็นแบบตารางหรือแผนภูมิหรือกราฟประกอบความเรียงจำนวน 73 เรื่อง (ร้อยละ 87.95) เนื้อหาของงานวิจัยเป็นการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้วยวิธีสอนมากที่สุดจำนวน 37 เรื่อง (ร้อยละ 44.50)

2. สรุปผลการสังเคราะห์เชิงคุณภาพ

ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

2.1 ด้านการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้วยวิธีสอน

2.1.1 ด้านการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้วยวิธีสอนกับวิธีสอนแบบปกติ

พบว่าวิธีสอน 18 วิธี ได้แก่ วิธีโครงสร้างระดับยอด การเน้นทักษะกระบวนการ การใช้แผนภูมิโน้ตทัศน์ กิจกรรมละครสร้างสรรค์ การแทนเสียงด้วยตัวอักษรอย่างมีระบบ วิธี เอส ที เอ ดี กิจกรรมผังความสัมพันธ์ของความหมาย วิธีการสอนแบบมุ่งประสบการณ์ภาษา การสอนแบบ เอ อาร์ ซี วิธีสอนแบบ ซี ไอ อาร์ ซี การสอนแบบ เค ดับบลิว แอล พลัส การใช้เครื่องเชื่อมโยงข้อความ การใช้ผังมโนภาพ เกมการแข่งขันเป็นทีม กระบวนการสร้างความคิดรวบยอด การใช้บทเพลงและไม่ใช้บทเพลง การใช้แฟ้มสะสมงาน และรูปแบบการสอนกระบวนการพัฒนาความคิด ทำให้ผลสัมฤทธิ์ทางการอ่าน ผลสัมฤทธิ์ทางการเขียน ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และความสามารถทางการคิด ตลอดจนความคงทนในการจำ ความก้าวหน้าในการออกเสียง ความสนใจในการอ่าน ความคิดเห็น พัฒนาการทางการเขียน และเจตคติของผู้เรียนสูงกว่าการเรียนโดยใช้วิธีสอนแบบปกติ

2.1.2 ด้านการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนและหลังการทดลอง

พบว่าวิธีสอน 18 วิธี ได้แก่ เทคนิคสะสมความรู้ กระบวนการเรียนเพื่อรอบรู้ เทคนิคการอ่านแบบพาโนรามา การสอนแบบ OK5R การใช้เทคนิคกลุ่มร่วมมือ การสอนแบบบูรณาการของเมอร์คอส กระบวนการคิดแบบผสมผสาน การใช้ชินเนคติกส์ช่วยสร้างความคิด กิจกรรมส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ วิธีสอนแบบผสมผสานรูปแบบเน้นกระบวนการ การใช้หนังสือพิมพ์เป็นสื่อ วิธีการเลือกสรร การสอนการอ่านเพื่อเพิ่มความสามารถในการคิดเชิงวิจารณ์ การสอนโดยให้เลียนแบบจากตัวแบบ วิธีสอนแบบชิน ดิ เทท วิธีร่วมแรงร่วมใจ และวิธีการเชิงระบบ ทำให้ผลสัมฤทธิ์ทางการอ่าน ความสามารถในการคิดกับความสามารถทางการเขียน ผลสัมฤทธิ์ทางการเขียน ความสามารถทางการคิด ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และผลสัมฤทธิ์ทางการพูด ตลอดจนความคิดเห็น ความสนใจในการอ่าน และปฏิสัมพันธ์ของผู้เรียนหลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลอง

2.1.3 ด้านการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้วยวิธีสอนกับวิธีสอน

พบว่าวิธีการสอนแบบมุ่งประสบการณ์ภาษากับวิธีการสอนแบบพาโนรามา ทำให้ความเข้าใจในการอ่านของผู้เรียนไม่แตกต่างกัน โดยที่ความเข้าใจในการอ่านหลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลอง และผู้เรียนเห็นด้วยกับวิธีการสอนทั้งสองวิธี

2.2 ด้านการสร้างสื่อการเรียนการสอน การหาประสิทธิภาพและหาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

2.2.1 การสร้างแบบฝึกเสริมทักษะ

พบว่าการสร้างแบบฝึกเสริมทักษะ 8 แบบฝึกได้แก่ แบบฝึกการอ่าน การเขียนตัวอักษรล้านนา แบบฝึกทักษะการอ่านอย่างมีวิจารณญาณ แบบฝึกการอ่านคำควบกล้ำ แบบฝึกทักษะการฟังอย่างมีวิจารณญาณ แบบฝึกทักษะการฟังจับใจความ แบบฝึกเสริมทักษะการฟัง ชุดฝึกการเขียนสะกดคำภาษาไทย และแบบฝึกการเขียนสะกดคำภาษาไทยของนักเรียนชาวเขา มีประสิทธิภาพสูงกว่าเกณฑ์มาตรฐาน 80/80 , 75/75 , 70/70 และแบบฝึกเสริมทักษะที่สร้างขึ้นทำให้ทักษะการอ่าน ทักษะการฟัง ทักษะการเขียน ตลอดจนพัฒนาการและความคงทนในการจำของผู้เรียนหลังการใช้แบบฝึกสูงกว่าก่อนการใช้แบบฝึก

2.2.2 การสร้างชุดการสอน

พบว่าการสร้างชุดการสอน 5 ชุดได้แก่ ชุดการสอนจุดบดการอ่าน เพื่อวิเคราะห์และวินิจฉัย ชุดการสอนอ่านและเขียนอักษรล้านนา ชุดการสอนเขียนย่อความ ด้วยการสอนโครงสร้างระดับย่อ ชุดการสอนหลักภาษาไทยตามแนวภาษาศาสตร์ และชุดการสอนจุดบดเรื่องนิราศเมืองแกลง มีประสิทธิภาพสูงกว่าเกณฑ์มาตรฐาน 80/80 , 75/75 และชุดการสอนที่สร้างขึ้น ทำให้ผลสัมฤทธิ์ทางการอ่าน ผลสัมฤทธิ์ทางการเขียน ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และความคิดเห็นของผู้เรียนหลังการใช้ชุดการสอนสูงกว่าก่อนการใช้ชุดการสอน

2.2.3 การสร้างหนังสือและสารานุกรม

พบว่าการสร้างหนังสือ 3 เรื่องคือ หนังสืออ่านประกอบสำหรับครู เพื่อการสอนวรรณคดีร้อยกรองชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จำนวน 8 เนื้อหา แบ่งเป็น 5 บทเรียน หนังสือเรียนวิชานิทานพื้นบ้านภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีเนื้อหานิทาน 10 เรื่อง มีคุณภาพอยู่ในระดับดี หนังสืออ่านประกอบวิชาภาษาไทยเพื่อเสริมทักษะการอ่านเรื่องสิงห์บุรีของเรา มีประสิทธิภาพสูงกว่าเกณฑ์มาตรฐาน 80/80 มีคุณภาพอยู่ในระดับดีถึงดีมาก และสารานุกรม 1 เรื่องคือ สารานุกรมวรรณกรรมร้อยกรองระดับประถมศึกษา มีคุณภาพอยู่ในระดับเหมาะสมมาก

2.2.5 การสร้างบทเรียนคอมพิวเตอร์

พบว่าการสร้างบทเรียนคอมพิวเตอร์ ช่วยสอนค้นหาลักษณะของคำประพันธ์ประเภทกาพย์ ทำให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนหลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลอง และผู้เรียนให้ความสนใจในระดับค่อนข้างมาก

2.3 ด้านการวิเคราะห์หนังสือเรียนวิชาภาษาไทย

2.3.1 การวิเคราะห์หนังสือเรียนระดับประถมศึกษา

พบว่าการวิเคราะห์ภูมิปัญญาชาวบ้านตามมูลนิธินิธิภูมิปัญญาเพื่อนำความรู้มาถ่ายทอดโดยการจัดกิจกรรมสอดแทรกเนื้อหาจากหนังสือเรียนภาษาไทยชุดพื้นฐานภาษาเล่ม 1-12 พบภูมิปัญญาชาวบ้าน 138 เนื้อความ มีภูมิปัญญาทางด้านการศึกษามากที่สุด

2.3.2 การวิเคราะห์หนังสือเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น

พบว่าการวิเคราะห์หนังสือเรียนภาษาไทยชุดทักษะสัมพันธ์ เล่ม 1-3 เรื่องการวิเคราะห์เนื้อหาด้านจริยธรรมเพื่อเสนอแนวการสอนแทรกจริยธรรม พบจริยธรรมเรื่องความซื่อสัตย์ปรากฏมากที่สุด ส่วนการรวบรวมความรู้ทางวัฒนธรรม พบวัฒนธรรมทางจารีต 12 วัฒนธรรม และวัฒนธรรมทางวัตถุ 7 วัฒนธรรม และการวิเคราะห์รูปแบบการเรียบเรียงความคิด พบรูปแบบการเรียบเรียงความคิดแบบกลุ่มรายการมากที่สุด 25 เรื่อง ส่วนคำชี้แนะที่ปรากฏในบทอ่านมีลักษณะแตกต่างกัน

2.3.3 การวิเคราะห์หนังสือเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย

พบว่าการศึกษาอวัจนสารในวรรณคดีร้อยกรองจากหนังสือเรียนภาษาไทยชุดวรรณวิจิตร เล่ม 1-2 พบอวัจนสารประเภทอาการภาษา เทศภาษา และวัตถุภาษาเป็นส่วนใหญ่ ส่วนการวิเคราะห์พฤติกรรมตัวละครเอกตามทฤษฎีจิตวิทยาบุคลิกภาพเพื่อเสนอแนวทางวิเคราะห์พฤติกรรมตัวละครตามทฤษฎีจิตวิทยาจากหนังสือเรียนวรรณคดีมรดก พบพฤติกรรมของตัวละครอันเกิดสัญชาตญาณมุ่งตาย สัญชาตญาณมุ่งเป็น พลังอำนาจจาก Id และ Super Ego การรวบรวมเกร็ดความรู้เสริมการอ่านหนังสือเรียนภาษาไทยชุดวรรณวิจิตร เล่ม 1 พบเกร็ดความรู้ด้านภาษามากที่สุด 18 เรื่อง การวิเคราะห์เนื้อหาด้านพุทธปรัชญาเพื่อเสนอแนวทางการถ่ายทอดพุทธปรัชญาในการสอนวิชาภาษาไทยจากหนังสือเรียนภาษาไทยชุดวรรณสารวิจิตร เล่ม 1-4 และชุดวรรณลักษณะวิจารณ์ เล่ม 1-2 พบเนื้อหาพุทธปรัชญาด้านจริยศาสตร์มากที่สุด

2.4 ด้านการศึกษาสภาพและปัญหาในการจัดการเรียนการสอนวิชาภาษาไทย

2.4.1 การศึกษาสภาพและปัญหาในระดับประถมศึกษา

พบว่าสภาพการสอนภาษาไทยแบบมุ่งประสบการณ์ภาษา ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 อำเภอท่าวังผา จังหวัดน่าน ด้านการเตรียมการสอน การจัดกิจกรรมอยู่ในระดับน้อย สื่อการสอนส่วนใหญ่คือ รูปภาพ สิ่งพิมพ์ การวัดผลประเมินผลใช้วิธีการที่หลากหลาย พบปัญหาด้านอุปกรณ์การสอนไม่เพียงพอ ครูไม่ได้รับการอบรมการสอน ขาดงบประมาณและการคมนาคมขนส่งไม่สะดวก ส่วนสภาพและปัญหาการใช้หนังสือเรียนภาษาไทยชุดพื้นฐานภาษา ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดลำพูน ด้านจุดมุ่งหมายของหลักสูตรกว้างเกินไปยากต่อการกำหนดกิจกรรม เนื้อหาในหนังสือมีมากเกินไป ครูส่วนใหญ่ใช้วิธีสอนแบบผสมผสาน ครูมีเวลาเตรียมการสอนน้อย การจัดกิจกรรมให้สอดคล้องกับท้องถิ่นทำได้ยาก ครูขาดทักษะในการจัดทำสื่อและการวัดผลปลายปีไม่ครอบคลุมเนื้อหา ครูต้องการความรู้เรื่องการปรับหลักสูตรท้องถิ่นและเทคนิคการสอนแบบต่าง ๆ

2.4.2 การศึกษาสภาพและปัญหาในระดับมัธยมศึกษา

พบว่าสภาพและปัญหาการจัดการเรียนการสอนรายวิชานิทานพื้นบ้าน ระดับมัธยมศึกษาตอนต้นเขตการศึกษา 8 ในโรงเรียนที่เปิดสอนวิชาเลือกเสรีนิทานพื้นบ้านทุกสภาพที่ศึกษาส่วนใหญ่อยู่ในระดับปานกลาง ปัญหาที่พบคือ การขาดตำรา ขาดบุคลากร ขาดงบประมาณ และนักเรียนเลือกวิชาเลือกเสรีอื่นมากกว่า ส่วนในโรงเรียนที่ไม่เปิดสอนวิชาเลือกเสรีนิทานพื้นบ้านพบปัญหาว่าโรงเรียนส่งเสริมวิชาเลือกเสรีด้านอาชีพมากกว่า

ส่วนสภาพการเรียนการสอนวิชาภาษาไทยระดับมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนเอกชน จังหวัดเชียงใหม่ ทุกสภาพการเรียนการสอนและปัญหาที่พบอยู่ในระดับปานกลาง ครูส่วนใหญ่ สอนหรือปฏิบัติตรงตามรายการในแบบสังเกตวิธีสอน และต้องการรับการนิเทศเกี่ยวกับเทคนิค การสอนมากที่สุด ส่วนสภาพและปัญหาการเรียนการสอนวิชาภาษาไทยในโรงเรียนขยายโอกาส ทางการศึกษาจังหวัดเชียงใหม่ พบว่าครูศึกษาหลักสูตรจัดทำแผนการสอนและสอนได้ตรงตามแผน อยู่ในระดับปานกลาง ครูต้องการปรับปรุงเทคนิคการสอนและความรู้เกี่ยวกับการวิจัยในระดับมาก ผู้บริหารมีการจัดปัจจัยสนับสนุนการเรียนการสอนอยู่ในระดับน้อย ส่วนสภาพและปัญหา การจัดการเรียนการสอนวิชาภาษาไทยของโรงเรียนนานาชาติในจังหวัดเชียงใหม่ พบว่าหลักสูตร ภาษาไทยไม่ชัดเจน การจัดการเรียนการสอนเน้นที่นักเรียนเป็นศูนย์กลาง การวัดผลประเมินผล ต้องวัดผลพัฒนาการเป็นรายบุคคล การจัดนิเทศภายในและงบประมาณมีปัญหาค่อนข้างน้อย

2.4.3 การศึกษาสภาพและปัญหาในระดับอาชีวศึกษา

พบว่าสภาพการจัดการเรียนการสอนภาษาไทยระดับประกาศนียบัตร วิชาชีพ วิทยาลัยชุมชนในวิทยาลัยพลศึกษาเขตภาคเหนือ ด้านการเตรียมการสอน การดำเนิ การสอน และการวัดผลประเมินผล ครูผู้สอนปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง ด้านการใช้สื่อการสอน มีการปฏิบัติอยู่ในระดับน้อย ส่วนการเรียนการสอนวิชาภาษาไทยระดับประกาศนียบัตร วิชาชีพชั้นสูง สถาบันเทคโนโลยีราชมงคล วิทยาเขตภาคพายัพ ด้านหลักสูตรมีความเหมาะสม ด้านวิธีสอนควรให้นักศึกษามีส่วนร่วม ด้านการจัดกิจกรรมควรสอดคล้องกับบทเรียน ผู้สอนควรมีความรู้และทักษะในด้านการผลิตสื่อและมีความรู้ ความเข้าใจในการวัดผลประเมินผล ความคิดเห็นของผู้สอนและนักศึกษาในด้านต่าง ๆ ไม่แตกต่างกัน

2.5 ด้านการวิเคราะห์ภาษาเพื่อการเรียนการสอนวิชาภาษาไทย

2.5.1 การวิเคราะห์การออกเสียง

พบว่าระบบหน่วยเสียงภาษาไทยกับภาษาเกาหลีมีความแตกต่างกัน ทั้งหน่วยเสียงพยัญชนะและหน่วยเสียงสระ ปัญหาการออกเสียงภาษาไทยของนักศึกษาเกาหลี อยู่ในระดับที่ไม่มีปัญหาจนถึงระดับมีปัญหามากที่สุด และบทเรียนตัวอย่างที่สร้างขึ้นสามารถ แก้ไขปัญหาการออกเสียงได้ผลดี ส่วนการศึกษาอิทธิพลภาษาถิ่นไทยของต่อทักษะการพูด พบว่ามีอิทธิพลต่อการออกเสียงสระและพยัญชนะควบกล้ำ และนักเรียนนำคำศัพท์ สำนวน สื่การพูดคำขึ้นต้นในภาษาถิ่นไทยของมาใช้ในภาษาไทยกลางจำนวนมาก

2.5.2 การวิเคราะห์ภาษาเขียน

พบว่าหนังสือพิมพ์รายวันภาษาไทย มีวิธีการสร้างคำ 5 วิธี พบหน้าที่ของคำ 7 หน้าที่ และเนื้อหาในแผนการสอนสามารถนำไปใช้เสริมเนื้อหาในหนังสือเรียนได้ ด้านการวิเคราะห์คำทับศัพท์พบวิธีการใช้คำทับศัพท์ 11 วิธี และคำทับศัพท์ในหนังสือพิมพ์ไม่มีผลต่อการเขียนสะกดคำทับศัพท์ แต่มีผลต่อการแปลความหมายของนักเรียน ส่วนการวิเคราะห์ลักษณะการใช้ภาษาของหนังสือการ์ตูนพบว่ามีการใช้คำ 4 ประเภท มีการใช้สำนวนที่สร้างขึ้นใหม่ และแบบฝึกเสริมทักษะที่สร้างขึ้นเป็นไปตามจุดประสงค์การเรียนรู้และจุดประสงค์เชิงพฤติกรรม

2.6 ด้านการศึกษาพฤติกรรมของผู้สอนและผู้เรียนวิชาภาษาไทย

2.6.1 การศึกษาพฤติกรรมของผู้สอน

พบว่าพฤติกรรมการสอนของครูภาษาไทยดีเด่นโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดเชียงใหม่ ส่วนใหญ่มีการเตรียมการสอน กิจกรรมการสอนคือการเล่นเกมแข่งขัน ใช้วิธีสอนแบบอธิบาย บรรยาย ใช้สื่อบัตรคำเป็นส่วนมาก และวัดผลโดยการซักถาม ปัจจัยที่สัมพันธ์กับการสอนมีทั้งปัจจัยภายนอกและปัจจัยภายใน ปัญหาที่พบคือปัญหาด้านการเขียนและการอ่านของนักเรียน ส่วนพฤติกรรมการสอนของครูภาษาไทยดีเด่นที่ใช้การสอนแบบมุ่งประสบการณ์ภาษา ระดับประถมศึกษา จังหวัดเชียงใหม่ พฤติกรรมการสอนส่วนใหญ่คือ การศึกษาคู่มือการสอน การเขียนแผนการสอน และสอนตรงตามแผน มีการเตรียมสื่อการสอนและเครื่องมือวัดผลก่อนสอนทุกครั้ง มีการจัดทำข้อมูลและรวบรวมผลงานของนักเรียน ปัญหาที่พบคือครูไม่ได้รับการนิเทศการสอน ส่วนความรู้ทางภาษาศาสตร์ของครูผู้สอนภาษาไทยระดับมัธยมศึกษาตอนต้นในเขต 17 จังหวัดภาคเหนือ พบว่าครูส่วนใหญ่มีความรู้ทางภาษาศาสตร์ด้านระบบคำมากที่สุด และนำความรู้ไปใช้ในการวัดผลและประเมินผลค่อนข้างสูง

2.6.2 การศึกษาพฤติกรรมของผู้เรียน

พบว่าความสามารถในการใช้ภาษาไทยของนักศึกษาเกาหลี แผนภาษาไทย ชั้นปีที่ 3 มหาวิทยาลัยนานาชาติและกิจการต่างประเทศ ส่วนใหญ่อยู่ในเกณฑ์ต่ำกว่าเกณฑ์ขั้นต่ำ ความสามารถเฉลี่ยเรียงตามลำดับคือ การเขียน การอ่าน การพูด และการฟัง ส่วนการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างรูปแบบการอบรมเลี้ยงดูของผู้ปกครองกับความสามารถในการอ่านเพื่อความเข้าใจของนักเรียน พบว่ารูปแบบการอบรมเลี้ยงดูส่วนใหญ่เป็นแบบรักสนับสนุนอย่างมีเหตุผล ซึ่งมีผลทำให้ความสามารถในการอ่านเพื่อความเข้าใจของนักเรียนแตกต่างกัน

2.7 ด้านการวิเคราะห์สารเพื่อการเรียนการสอนวิชาภาษาไทย

พบว่าการวิเคราะห์นิทานพื้นบ้านภาคเหนือจำนวน 400 เรื่อง ด้านทฤษฎีบริบททางสังคมและทฤษฎีจิตวิเคราะห์เพื่อจัดทำคู่มือครูประกอบการสอน พบนิทานตลกมากที่สุดจำนวน 203 เรื่อง และนิทานสามารถสะท้อนบริบททางสังคมตลอดจนสภาพจิตใจและความปรารถนาของผู้เล่านิทาน ส่วนการศึกษาผลภูมิกายนิทานตามแนวทางมานุษยวิทยาวัฒนธรรมจำนวน 367 ภายึดเพื่อเสนอแนะการจัดกิจกรรมการสอน พบภายึดเกี่ยวกับระบบค่านิยมมากที่สุดจำนวน 165 ภายึด

อภิปรายผลการวิจัย

1. อภิปรายผลการสังเคราะห์เชิงปริมาณ

พบประเด็นที่ควรนำมาอภิปรายดังนี้

ในปีการศึกษา 2540 พบว่าม้งงานวิจัยของสาขาวิชาการสอนภาษาไทย คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ มากที่สุดในอันเนื่องมาจากในปีการศึกษา 2535 และ 2536 ทางสาขาวิชาเปิดรับนักศึกษาในระดับบัณฑิตศึกษากาพิเศษจำนวน 2 รุ่น รวม 60 คน จึงทำให้มีนักศึกษามากขึ้น งานวิจัยจึงมากขึ้นตามลำดับ เมื่อพิจารณาจากจำนวนงานวิจัยเทียบกับจำนวนนักศึกษาตั้งแต่รุ่นปีการศึกษา 2534 ถึงปีการศึกษา 2542 มีนักศึกษาทั้งสิ้นจำนวน 100 คน ม้งงานวิจัยจำนวน 83 เรื่อง คิดเป็นร้อยละ 83 ซึ่งอยู่ในระดับค่อนข้างสูง และพบว่าม้งงานวิจัยเชิงทดลองที่ศึกษาและเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้วยวิธีสอนมากที่สุด เพราะเป็นการวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการเรียนการสอนโดยตรง ม้งที่จะศึกษาสภาพในปัจจุบันและคาดการณ์ถึงอนาคตมากกว่าม้งที่จะศึกษาเหตุการณ์ในอดีต ดังนั้นจึงไม่พบงานวิจัยเชิงย้อนข้อเท็จจริงและงานวิจัยเชิงประวัติศาสตร์

2. อภิปรายผลการสังเคราะห์เชิงคุณภาพ

พบประเด็นที่ควรนำมาอภิปรายดังนี้

ด้านการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้วยวิธีสอน พบว่าวิธีสอนทุกวิธีทำให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนหลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลอง และสูงกว่าการเรียนการสอนโดยใช้วิธีสอนแบบปกติ ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากผู้วิจัยได้ศึกษาหลักสูตรจนเข้าใจและประยุกต์วิธีสอนจากแนวที่มีผู้ศึกษาวิจัยมาก่อน เพราะวิธีสอนต่างๆนั้นผ่านการทดลองใช้เพื่อหาประสิทธิภาพมาแล้วในระดับหนึ่ง และผู้วิจัยได้จัดลำดับในการใช้วิธีสอนอย่างเป็นระบบ

มีขั้นตอน บิดหลักวิธีการเรียนรู้ที่ให้ผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง เปิดโอกาสให้ผู้เรียนแสดงความสามารถของตนเอง มีส่วนร่วมในการเรียน ได้ฝึกกิจกรรม ช่วยให้เกิดแรงจูงใจ สร้างบรรยากาศที่ส่งเสริมการเรียนรู้ สร้างความสัมพันธ์และความร่วมมือระหว่างผู้เรียนกับผู้เรียนและระหว่างผู้สอนกับผู้เรียน แต่อย่างไรก็ตามวิธีสอนที่หลากหลายนั้นไม่สามารถกล่าวได้ว่าวิธีใดดีที่สุดที่สุด เพราะแต่ละวิธีต่างมีข้อดีและข้อจำกัดในตนเอง ขึ้นอยู่กับการเลือกใช้ให้เหมาะสมกับสถานการณ์เนื้อหาวิชา และผู้เรียนเป็นสำคัญ จากการวิเคราะห์เนื้อหาวิชาด้านวิธีสอน ทำให้ทราบว่าสถานการณ์ภาพการวิจัยของสาขาวิชาการสอนภาษาไทย ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน มุ่งเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้วยวิธีสอนมากกว่ามุ่งวิจัยและพัฒนาวิธีสอน โดยเน้นการศึกษาผลสัมฤทธิ์ด้านทักษะการอ่านและการเขียนมากที่สุด ส่วนการศึกษาด้านทักษะการฟังและการพูดพบน้อยมาก ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากการวัดผลด้านทักษะการอ่านและการเขียน กระทำได้ง่ายกว่านั่นเอง ดังนั้นการวิจัยด้านวิธีสอน ควรปรับให้มีแนวโน้มเป็นการวิจัยเชิงพัฒนาคือพัฒนาวิธีสอนเพื่อหาคำตอบว่าวิธีสอนต่าง ๆ นั้นใช้กระบวนการใดที่สามารถส่งผลดีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และเหมาะสมกับผู้เรียนมากที่สุด

ด้านการสร้างสื่อการเรียนการสอน การหาประสิทธิภาพและหาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน พบว่าสื่อการเรียนการสอนทุกสื่อมีประสิทธิภาพสูงกว่าเกณฑ์มาตรฐาน 70/70 , 75/75 , 80/80 เพราะผ่านการตรวจสอบคุณภาพและประสิทธิภาพทุกขั้นตอนการผลิต จากการทดลองใช้พบว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนหลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลอง ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากผู้วิจัยได้ออกแบบให้ผู้เรียนเรียนรู้ตามลำดับขั้นตอนจากสิ่งง่ายไปหายาก และสื่อประกอบด้วยสิ่งเร้าประสาทสัมผัสหลายรูปแบบทั้งทางด้านการฟัง การพูด การอ่าน การเขียน และการแสดงออก มุ่งให้ผู้เรียนเป็นศูนย์กลางของการเรียน มีโอกาสฝึกปฏิบัติจริง เกิดการเรียนรู้ด้วยตนเอง และสื่อเป็นศูนย์รวมความสนใจของผู้เรียน เป็นตัวกลางให้ผู้สอนถ่ายทอดความรู้และทักษะต่างๆ ไปสู่ผู้เรียน ช่วยสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ให้มีชีวิตชีวา สนุกสนานเพลิดเพลิน ผู้เรียนเกิดความกระตือรือร้น สามารถรับประสบการณ์ความรู้โดยตรงได้จากสื่อ

ด้านการศึกษาสภาพและปัญหาการจัดการเรียนการสอนวิชาภาษาไทย พบว่าสภาพในการจัดการเรียนการสอนวิชาภาษาไทย ในระดับประถมศึกษา มัธยมศึกษา และอาชีวศึกษามีลักษณะแตกต่างกันไปตามลักษณะของระดับการศึกษา หลักสูตร โรงเรียน ผู้สอน ผู้เรียน และผู้บริหาร โดยสถานศึกษาที่มีความพร้อมสูงจะให้การสนับสนุนทางด้านการเรียนการสอนอย่างสม่ำเสมอและครอบคลุมในทุกๆ ด้าน ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ กองวิจัยทางการศึกษากรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ (2538, หน้า 101-102) ที่พบว่าในการจัดการเรียนการสอนเพื่อให้ผู้เรียนบรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมายนั้นจะต้องมีการวางแผนเป็นอย่างดี มีการพัฒนาบุคลากร

ให้เป็นผู้ที่ทันสมัย ซึ่งยุทธศาสตร์สำคัญในการปฏิบัติงานของผู้สอนคือค้นหาข้อบกพร่องของผู้เรียน หาวิธีใหม่ๆ ในการพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียนอยู่เสมอ ส่วนปัญหาในการจัดการเรียนการสอนวิชาภาษาไทยทั้ง 3 ระดับ มีลักษณะใกล้เคียงกันคือ ปัญหาด้านหลักสูตร ผู้สอนและผู้เรียน การเตรียมการสอน การดำเนินการสอน การใช้สื่อการสอน การวัดผลประเมินผล และปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการเรียนการสอน ดังนั้นการพัฒนาการเรียนการสอนให้มีคุณภาพจะต้องพัฒนาตั้งแต่หลักสูตร กล่าวคือหลักสูตรต้องเหมาะสมกับสภาพของผู้เรียน ผู้สอนต้องรู้จักเลือกวิธีสอนและเทคนิคการสอนที่ดี รู้จักเลือกตำรา อุปกรณ์การเรียน ใช้จิตวิทยาในการจัดการเรียนการสอน กำหนัดถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล เพื่อให้ผู้เรียนเรียนรู้ได้เร็วขึ้น โดยใช้เวลาเรียนน้อยลง แต่ที่ผ่านมามีผู้สอนมักเน้นความรู้ให้ท่องจำหลักเกณฑ์ต่างๆ อีกทั้งผู้สอนไม่เข้าใจจุดมุ่งหมายของหลักสูตร ทำให้การจัดการเรียนการสอนไม่สอดคล้องกับหลักสูตร ส่วนในด้านการฝึกฝนทักษะทางภาษานั้น ผู้สอนควรฝึกทักษะทางภาษาของผู้เรียนให้สัมพันธ์กันทั้งการฟัง การพูด การอ่าน และการเขียน เพราะทักษะดังกล่าวล้วนมีความสำคัญกับการเรียนรู้และการนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน

ด้านพฤติกรรมของผู้สอนและผู้เรียนวิชาภาษาไทย พบว่าพฤติกรรมการสอนของครูภาษาไทยดีเด่นโดยภาพรวม ทั้งทางด้านการเตรียมการสอน การจัดกิจกรรมการสอน เทคนิคและวิธีสอน การผลิตและการใช้สื่อการสอน การวัดผลและประเมินผล ตลอดจนคุณสมบัติส่วนตัวของครูดีเด่นมีลักษณะใกล้เคียงกัน ซึ่งกรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ (2542, หน้า 76-77) กล่าวว่าว่าคุณสมบัติส่วนตัวบางประการมีผลต่อประสิทธิภาพการทำงานของครู เช่น การมีกรอบรั้วที่อบอุ่น มีฐานะทางเศรษฐกิจดี และมีความสามารถในการสร้างความสัมพันธ์ทางบวกกับนักเรียน เนื่องจากพบงานวิจัยเพียง 2 เรื่อง จึงไม่เพียงพอที่จะสรุปได้ว่าพฤติกรรมการสอนของครูภาษาไทยดีเด่นส่งผลให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนสูงขึ้น หรือครูที่ปฏิบัติการสอนจนได้เป็นครูดีเด่นหรือครูที่สอนแล้วนักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง มีวิธีการสอนต่างไปจากครูทั่วไปอย่างไร ซึ่งความแตกต่างระหว่างครูดีเด่นและครูทั่วไปอาจอยู่ที่ความสม่ำเสมอของการปฏิบัติมากกว่า ดังนั้นถ้าหากมุ่งหวังให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ที่ยั่งยืน ผู้สอนควรเปลี่ยนพฤติกรรมและบทบาทไปเป็นผู้ส่งเสริม สนับสนุน ให้กำลังใจ โดยจัดสภาพการณ์ที่เปิดโอกาสให้นักเรียนเรียนรู้ด้วยตนเองมากขึ้น จัดสภาพการณ์ที่สามารถแก้ปัญหาด้วยวิธีการที่หลากหลาย กระตุ้นให้ผู้เรียนต้องไปค้นหาความรู้ ข้อมูลใหม่มาใช้แก้ปัญหา และสามารถประยุกต์ใช้กับสภาพการณ์ในชีวิตประจำวันได้

ข้อสรุปต่างๆที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการเรียนการสอนวิชาภาษาไทย จากงานวิจัยที่นำมาสังเคราะห์ พบว่ามีความหลากหลายในเรื่องของเนื้อหาสาระ เมื่อนำมาจัดหมวดหมู่และจำแนกประเภทของสิ่งที่ศึกษา ทำให้งานวิจัยในแต่ละหัวข้อมีปริมาณน้อย ซึ่งบางหัวข้อมีเพียง 1-2 เรื่อง สาเหตุอาจเป็นเพราะว่าผู้วิจัยมีความสนใจและความชำนาญในเนื้อหาที่ทำวิจัยแตกต่างกัน ตลอดจนมีอิสระในการเลือกหัวข้อที่จะทำวิจัยค่อนข้างมาก หรือการทำวิจัยในระดับบัณฑิตศึกษา หากไม่มีเหตุผลอันควร ผู้รับผิดชอบด้านหลักสูตรมักไม่อนุญาตให้นักศึกษาทำวิจัยที่มีหัวข้อใกล้เคียงกับการวิจัยของผู้อื่น ดังนั้นการสังเคราะห์งานวิจัยเพื่อให้ได้ผลที่เชื่อถือได้จึงกระทำได้ยาก

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเพื่อการเรียนการสอน

1.1 ควรมีการรวบรวมรายละเอียดของวิธีสอนและสื่อการเรียนการสอนที่พบในงานวิจัย นำมาจัดพิมพ์เผยแพร่ใหม่ในรูปแบบของหนังสือหรือสื่อการสอนสำเร็จรูปเพื่อให้สะดวกต่อการนำไปใช้ของครูผู้สอนและผู้สนใจ

1.2 ควรนำข้อค้นพบจากงานวิจัยนี้ไปศึกษาค้นคว้า หาแนวทางเพื่อพัฒนาหรือสร้างสรรค์เทคนิควิธีต่างๆในการเรียนการสอนวิชาภาษาไทย และควรเป็นการดำเนินงานในลักษณะของงานวิจัยและพัฒนา

2. ข้อเสนอแนะเพื่อการทำวิจัย

2.1 หากงานวิจัยมีจำนวนมากและผลการวิจัยมีทั้งที่สอดคล้องกันและขัดแย้งกัน ควรมีการสังเคราะห์งานวิจัยด้วยวิธีสังเคราะห์อื่น เช่น การสังเคราะห์เชิงปริมาณด้วยวิธีการวิเคราะห์อภิมาน (Meta Analysis)

2.2 ควรมีการสังเคราะห์งานวิจัยเปรียบเทียบกับงานวิจัยของสถาบันการศึกษาอื่นที่เปิดสอนในระดับบัณฑิตศึกษา สาขาวิชาการสอนภาษาไทย

2.3 ผลการสังเคราะห์งานวิจัยในส่วนของทักษะทางภาษาพบว่ามีงานวิจัยที่ศึกษาด้านทักษะการฟังและการพูดค่อนข้างน้อย ผู้วิจัยควรให้ความสนใจศึกษาค้นคว้าหาแนวทางการพัฒนาด้านทักษะการฟังและการพูดให้มากขึ้น